

Fia Sundevall och artikelförfattaren Dorothy Sue Cobble.

Nya rörelser, nya paradigmer: att tänka nytt om arbetarhistoria för vår framtid

Texten är en översättning av Cobbles keynote som hon höll på XIV. Nordic Labour History Conference den 29 november 2016, i Reykjavik

Av Dorothy Sue Cobble

Jag är hedrad och mycket glad att vara här tillsammans med er alla i Reykjavik. I oktober, när jag talade med Silke Neunsinger om den kommande konferensen på Island om nordisk arbetarhistoria, oroade vi oss för risken för snöstormar och vulkanutbrott. Föga anade vi hur mycket mer vi skulle ha att oroa oss för när november faktiskt kom och vi vaknade upp till nyheterna att Donald Trump hade valts till USA:s nästa president. Men jag är glad över att vara här på Island, och jag välkomnar denna möjlighet att tillsammans med er begrunda de tillnyktrande, ombytliga och utmanande politiska tider vi lever i, hur vi bäst kan reagera och hur vi kan åstadkomma förändring i positiv riktning.

För några månader sedan, när jag började fundera på vad jag skulle säga den här förmiddagen, insåg jag att jag var i en lite brydsam situation, att jag hade ett problem. Jag tänkte att jag skulle tala

om att formulera arbetarhistoria på nya sätt med människor som redan höll på med just detta. Eller, för att säga det på ett annat sätt, jag skulle flyga iväg till Island för att möta forskare, lärare, arkivarier och aktiva, som redan hade brutit sig ur isen över den gamla frusna arbetarhistorien och slitit sig loss från många av dess restriktioner. Vad skulle jag kunna tillägga?

Då kom jag ihåg visdomsorden från en av mina viktigaste lärare – en man jag bara tillbringade en eftermiddag med, och egentligen av misstag, när jag besökte min släkts farm i östra Tennessee, på genuint amerikansk landsbygd. Den eftermiddagen, för ungefär tjugofem år sedan, kom jag att tala med en av hennes grannar, den store folkbildaren och filosofen Myles Horton. Horton grundade Tennessees Highlander Folk School – på modell efter de danska folkhögskolorna han besökt under tidigt trettioital – och han spenderade hela sitt liv med att tala med fattiga och människor berövade sina medborgerliga rättigheter om att sätta värde på vad de visste, om att ge erkännande åt sanningen i deras erfarenheter, och om att använda den sanningen till att göra världen en

bättre plats för alla. När jag satte mig i en av hans gungstolar på verandan och vi såg ut över Smoky Mountains gröna vidder, så gav han mig ett råd – ett råd som jag stötte på igen senare i livet när jag läste hans biografi. Det han sa var tröstande och inspirerande för mig då, och är det fortfarande nu. »Dorothy Sue», sa han, »kom bara ihåg att var och en har en pusselbit. Vi kommer aldrig att förstå hela bilden, eller se världen för vad den är, förrän alla har tillfört sin bit.» Så i den andan och till minne av Myles Horton ger jag er min bit av pusslet.

I den första delen av min föreläsning ska jag fokusera på hur mycket arbetarhistoria har förändrats på sista tiden och på den positiva utveckling jag ser på området. I den andra delen, skulle jag vilja föreslå några utsiktsfulla vägar framåt för arbetarhistoria i framtiden. Jag lägger fram dem för jag tror att vi vill att historien ska vara riktig och att vi är angelägna om att förändra vår värld.

Låt mig börja med hur jag uppfattar att arbetarhistoria utvecklas. Först, som denna konferens klagör, arbetarhistoria har *breddats* under det senaste århundradet. Historia är oundvikligen en dialog mellan nutid och dåtid, och så som dagens *arbetsvärld* och dagens arbetarrörelse har breddats, så har också arbetarhistorias forskningsfält breddats. Arbetarhistoria handlar inte längre bara om lönearbete, eller industriarbete, eller normal anställning, eller så kallat »fritt» arbete; det handlar om *all* slags arbete, all slags arbetare, all slags arbetarrörelser. Vi skriver historia om tjänare, slavar, arbetare i den informella ekonomin och många andra som tidigare var osynliga och marginaliserade. Vi analyserar nya former av arbete-

res mutualism:¹ egenanställdas förbund; arbetarkooperativ bland handelsanställda och småskaliga producenter; sammanslutningar och nätverk av taxichaufförer, mannekänger, detaljhandlare, och web-baserade frilansare och så kallade crowd-workers.

Vi skriver om nya former för arbetarprotester och den politiska fackföreningsrörelsens uppsving. I USA ser vi detta uppsving i alltfler kampanjer för rättvis lön som »Fight for Fifteen», den landsomfattande rörelsen för levnadslön för alla jobb. Vi ser det i ökningen av arbetscentra för immigranter och i och i den växande drivkraften för att etablera ny delstatlig och kommunal lagstiftning som säkrar betald föräldradidighet och sjukledighet. Globalt ser vi liknande fenomen, med arbetare som organiserar sig politiskt för att få levnadslön, för att få slut på tvångsarbete, och för att kräva sin sociala och mänskliga rätt till yttrandefrihet, rörelsefrihet och föreningsfrihet.

Ändå skriver vi inte bara om arbete och arbetarrörelser, gamla eller nya. Vi skriver om den *värld* som arbetare levde i och den mångfald av aktiviteter – kulturella, sociala och intellektuella – som de engagerade sig i. Sessionerna här på Island vittnar om det rymliga omfång som dagens arbetarhistoria har: det finns sessioner om migration, arbetarförfattare, konsumentpolitik och konfrontativ politik, välfärd, strategier i vardagslivet, utbildning, med mera. Det är en historia om icke-elitens *värld*, och den berättas ofta med ett perspektiv underifrån.

Vi tänker globalt också. Vi har decentraliserat nationalstaten och visat hur nationella, regionala och internationella frågor utvecklats i symbiotisk interaktion. Våra historier berikas av komparativ analys, nätverksteori och av att rikta uppmärksamhet mot transnationella kontakter, sammanflätningar och utbyten.

Men arbetarhistoria inte bara breddas, den *växer* också. Knuffen i uppåtgående riktning inträffade först i det Globala Syd: i Asien, Latinamerika och Afrika. Nu följer äldre industrinationer efter. Under det senaste decenniet, till exempel, blev den USA-baserade Labor and Working-Class History Association en av de största sam-

---

”HISTORIA ÄR OUNDVIKLIGEN EN DIALOG MELLAN NUTID OCH DÅTID, OCH SÅ SOM DAGENS ARBETSVÄRLD OCH DAGENS ARBETARRÖRELSE HAR BREDDATS, SÅ HAR OCKSÅ ARBETARHISTORIAS FORSKNINGSFÄLT BREDDATS.”

manslutningarna för yrkesverksamma historiker i USA, med sin egen tidskrift, en mångfald priser och stora årliga konferenser. I Europa, som ni vet, finns det handlingskraftiga nya nationella arbetarhistoriska nätverk, och, sedan 2013, det nya European Labour History Network.

Vissa delar av denna tillväxt ägde rum utan att arbetarhistoria alls behövde förändras. De föreläsningar vi studerade blev på modet, annan forskning utvecklades åt samma håll som arbetarhistoria, och stipendier var tillgängliga. Yngre forskare återupptäckte metoder och frågor som var centrala för vårt område. Här tänker jag på den blomstrande forskningen om kapitalismens historia; den explosionsartade ökningen av studier av ofritt arbete och tvångsarbete; och de nya instituten, centren och stiftelseinitiativen om ojämställdhet, migration, inkluderande ekonomier och arbetets framtid. Det är sant att forskare som ägnat sig åt dylika frågor kanske inte kallar sig arbetarhistoriker, men säkert är att det de gör överlappar, eller skulle kunna överlappa, med det allt bredare område som växer inom arbetarhistoria.

Precis så som arbetarhistoria får nytt liv så får också arbetarrörelsen det. Dess kreativitet och tillväxt har verkligen varit grundläggande för vår egen. Trots vad många säger – och det är en allmänt spridd berättelse – så är arbetarrörelsen *inte* på brädstörtad tillbakagång; snarare befinner den sig just nu i en tid av rekonstruktion och till och med återhämtning.

Arbetarrörelsens sammanbrott är en av de djupast inpräntade föreställningarna i vår tid. Den har inte heller utsatts för prövning och är, enligt min åsikt, felaktig. Varför anser jag det? För det

---

»ARBETARRÖRELSENS SAMMANBROTT ÄR EN AV DE DJUPAST INPRÄNTADE FÖRESTÄLLNINGARNA I VÅR TID. DEN HAR INTE HELLER UTSATTS FÖR PRÖVNING OCH ÄR, ENLIGT MIN ÅSIKT, FELAKTIG.»

första, som jag nämnde tidigare, håller en ny och mycket aktiv, icke-traditionell arbetarrörelse på att växa fram. Och ändå förekommer denna rörelse sällan i officiell statistik eller i föreställningar hos dem som skriver och talar om arbetarorganisationer eller fackföreningar. Den situationen behöver förändras. Alltför ofta definierar vi arbetarrörelsen smalt och gör misstaget att sammanflätabetrakta arbetarrörelsen som det samma som kollektivavtalslutande fackföreningar. För att till fullo förstå storleken och kraften i dagens arbetarrörelse måste vi inkludera såväl nya som gamla former av arbetares mutualism i våra data och i våra berättelser. Den kollektiva förhandlingens uppgång och fall ska inte blandas samman med arbetarrörelsens uppgång och fall i sin helhet.

Men det finns en annan anledning till att vi underskattar dagens arbetarrörelse: vi glömmer att tänka globalt. Alldeles för ofta finner forskare i äldre industrinationer en avtagande organiseringsgrad i sitt eget land eller i en liten del av världens 195 nationer – till exempel i OECD-länder – och generaliserar dessa trender till att gälla hela världen. Men vad som är sant för de rikare, post-industriella nationerna är inte nödvändigtvis sant för resten av världen.

Ta de senaste siffrorna från bibeln för global fackföreningsstatistik: *The Historical Dictionary of Organized Labor* som ges ut av den australiensiske forskaren James C Docherty och hans kollega Sjaak van der Velden, vid International Institute for Social History i Amsterdam. De uppskattar att det år 1970 fanns 98 miljoner fackföreningsmedlemmar över hela världen (Kina inte medräknat); 40 år senare, år 2010, räknar de med 175 miljoner (Kina och de 200 miljonerna medlemmar i The All-China Federation of Trade Unions är fortfarande inte medräknade). Med andra ord, trots den mycket uppmärksammade tillbakagången för arbetarorganisationer i västerländska ekonomier, så har fackföreningsleden i världen växt med 78 procent under de senaste 40 åren, en ökning med 77 miljoner medlemmar. Det finns många orsaker till det här resultatet, inklusive det ökande antalet lönearbetare i världen som doku-

»SOM FORSKNINGSFÄLT SITTER VI FORTFARANDE FAST I FÖR-ÅLDRADE BEGREPP OCH FÖRESTÄLLNINGAR NEDÄRVDA FRÅN ARTONHUNDRATALET.»

.....
menterats av Ronaldo Munck och andra. Men en del av vad Docherty och van der Velden berättar är att uppgången av antalet fackliga medlemmar i Latinamerika, Asien, Östeuropa och Afrika mer än väl uppväger nedgångarna på andra ställen. De organiserade arbetarnas globala uppsving, sammanfattar de stillsamt, »tillhör de framgångshistorier i den moderna världshistorien, som inte har berättats». Frågan om de organiserade arbetarnas globala nedgång och uppsving är inte slutgiltigt avgjord av denna enda bok. Vi behöver mer data om fackföreningsmedlemskap, speciellt globala data, liksom också mer forskning som kombinerar en analys av den *officiella* fackföreningsrörelsen med uppskattningar av den växande icke-traditionella eller inofficiella arbetarrörelsen. Den är emellertid en av de mest pålitliga översiktterna vi har.²

Låt mig gå vidare till den andra halvan av min föreläsning och till vad jag tycker vi borde arbeta mer med – och varför. Som jag just redogjort för så förändras vårt forskningsfält på många positiva sätt: det breddas och växer. Men hur är det med våra teorier? Har vår begreppsapparat hunnit ifatt vårt ambitiösa, utvidgade forskningsprogram? Eller lider vi av en slags teoretisk *eftersläpning*? Vad har vi lärt oss av våra nya empiriska arbetsuppgifter? Kräver de nya ämnen som vi studerar nya analysramar och skapa nya paradigmer? Och om så är fallet, vilka skulle dessa vara?

Jag skulle vilja säga att vår teori inte hunnit ikapp våra vidgade empiriska ramar, och arbetarhistoria blir fattigare av detta. Som forskningsfält sitter vi fortfarande fast i föråldrade begrepp och föreställningar nedärvda från artonhundratalet. Trots åtskilliga böcker och artiklar som ifrågasätter sådana analysramar, så förblir våra förhärskande paradigmer »industriella» och »ekonomis-

tiska». Under den återstående tiden tänker jag överväga några alternativa paradigmer för arbetarhistoria, och fundera över hur vi skulle kunna konstruera teorier som bättre lämpar sig för den nya arbetarhistoria vi ska skriva.

Låt oss börja med »klass», vilket är den analyskategori som ofta anses mest central för arbetarhistoria. Som vi vet är »klass» åter på modet liksom materialistisk analys. Jag välkomnar »inriktningen mot klass» och framväxten av ett mer materialistiskt sätt att tolka världen. Våra studier, vårt arbete med mera kommer att dra nytta av att större vikt fästs vid materiella ting, vid upplevd erfarenhet, vid makt samt vid strukturer och styrkor. Men i vår brådska att återvända till »klass» så ska vi inte glömma varför vi till att börja med övergav detta. Vad vi behöver är inte bara ett *återvändande* till klass utan ett *omformulerat klassbegrepp*, ett som är lämpat för det breda fältet bredd arbetarhistoria håller på att bli.

Hur skulle ett sådant omformulerat begrepp kunna se ut? För det första skulle det erkänna att våra teorier om klass och klasserfarenhet borde vila på kvinnors längtan, medvetenhet och gärningar lika mycket som på mäns. År 2007 redigerade jag en antologi med titeln *The Sex of Class* för att jag var bestört över att så mycket av det som skrivits om »arbetarklassen» egentligen endast handlade om »arbetarklassmän», eller med andra ord, hur motståndskraftig klassanalys fortfarande var gentemot skillnader i genus och kön. Det visade sig, åtminstone i USA, att *majoriteten* av arbetarklassen – definierad efter inkomst, makt och auktoritet så som ekonomen Michael Zweig gör det – var kvinnor. Om vi verkligen ville förstå arbetets utveckling eller dynamiken i arbetarklassrörelser eller arbetarklasspolitik, hävdade jag, behövde vi ta med *majoriteten* av arbetarna i vår analys.

Tyvärr har väldigt lite förändrats sedan dess, om vi tar dagens konversation kring arbetarklasspolitik som en indikation. Det finns en säregen brist i klarhet om hur man ska definiera »klass», en oförmåga att föreställa sig en arbetarklass med *diversifierad* politik, och en envis vägran att inkludera kvinnor i arbetarklassen. Baserat på få eller

inga alls empiriska data och en övertro på utbildning som variabel för att identifiera klass – vilket är ett verkligt problem, enligt min åsikt – pladdrar analytikerna på om den arga, kvinnohatande, rasistiska, politiskt reaktionära arbetarklassen och behandlar alla arbetare som en monolitisk grupp. Arbetare får skulden för valet av Trump, till exempel, och för högerens tillväxt överallt.

Många arbetare röstade på Trump – ett faktum vi måste förstå – men majoriteten gjorde det inte! De data från vallokalsundersökningar som sammanställts av *New York Times*, ett av de få försöken att sortera röstande efter inkomst och att följa dem över tid, är avslöjande.³ Av dem som tjänar mindre än 50 000 dollar om året, i runda tal de nedre 40 procenten av de amerikanska inkomsttagarna, var det 16 procent *fler* som röstade på republikanerna år 2016 än år 2012, en anmärkningsvärd förskjutning åt höger. Och ändå, det som knappast noteras, är att trots denna förändring så drog majoriteten i den demokratiska spaken precis som de har gjort alltsedan 1930-talet. Och de var den *enda* inkomstgruppen som röstade på demokraterna; de som tjänar mer än 50 000 dollar stödde Trump. Det är sant att majoriteten av den vita arbetarklassen lutade åt höger, men vita i *alla* inkomstgrupper röstade på republikanerna, så varför bara skylla på de vita *arbetarna*? Medelklassen och de rika ryckte ut för Trump i mängder och de utgjorde större delen av hans stödtrupp.

Hur kan vi då förklara denna hets att beskylla arbetare och deras reaktionära attityder för högerens tillväxt? Det är en del av det fula återuppvaknandet av en ny, och lika elak, socialdarwinism. De från arbetarklassen, liksom de fattiga, stereotypiseras och bedöms som underlägsna: de ses som råa, odugliga till att resonera, omöjliga att bemästra och helt enkelt dumma. Men det hänger också ihop med att glömma arbetarklasskvinnorna! Som vi vet förblir röstskillnaden betydande mellan män och kvinnor på alla klassnivåer i USA såväl som över hela västvärlden, vilket föranleder *The Economist* att kalla kvinnor för »könet mer till vänster». Och ändå tar arbetarklasskvinnornas politik, politiken hos majorite-

»HUR KAN VI DÅ FÖRKLARA DENNA HETS ATT BESKYLLA ARBETARE OCH DERAS REAKTIONÄRA ATTITYDER FÖR HÖGERNS TILLVÄXT? DET ÄR EN DEL AV DET FULA ÅTERUPPVAKNANDET AV EN NY, OCH LIKA ELAK, SOCIALDARWINISM.»

ten av arbetarklassen, sig sällan ända fram till analysen.

Det är här som arbetarhistoria och arbetarhistoriker kan påverka. Vi har alltid talat om de arbetande *klasserna* och *mångfalden* i klasserfarenhet i tid och rum. Precis som E P Thompson hävdade, är klass en upplevd erfarenhet, skapad och återskapad från våra livs kulturella och materiella väv. Vår uppgift är att fånga in skillnader och variationer i den historiska klasserfarenheten och i arbetarklasspolitisk subjektivitet i alla dess former. Vi måste påminna teoretiker och förståsigpåare att arbetare finns i alla storlekar och former. Det finns inte *en sorts* arbetarklassmedvetenhet eller *en sorts* arbetarklasspolitik eftersom det inte finns *en sorts* arbetare.

Ändå är vår nedärvda klassteori problematisk på andra sätt. Som jag hävdade på andra ställen sitter våra teorier om kollektiv mobilisering fast i det förgångna och är grundade på berättelser om bildandet av en industriell proletär klass.⁴ Arbetare som jobbar på utspridda, små arbetsplatser och som inte har en klassisk lönearbetsrelation med en arbetsgivare, antas ha en lägre sannolikhet att agera kollektivt. Ändå är så många arbetare som organiserar sig nuförtiden – hushållsarbetare, hemindustriarbetare och hembaserade frilansare, portvakter och städare, daglönare, chaufförer och transportarbetare, gatuförsäljare och småskaliga producenter – just de arbetare som teorin förutspår skulle vara överksamma. Våra teorier om kollektiv mobilisering behöver göras om i ljuset av vem som gör om världen.

Det finns mer att säga om bruket och missbruket av våra nedärvda klassparadigm, men med

tanke på att vi inte har så mycket tid, låt mig sammanfatta med några reflektioner om begränsningarna i vårt ekonomistiska arv och varför arbetarhistoria mer behöver uppmärksamma känslor – både när vi tänker på individer och när vi teoretiserar kring sociala rörelser. Det är vad jag kallar »hela individens arbetarhistoria».

Vi är mycket medvetna om många av de sätt som vårt ekonomistiska arv fungerar dåligt på. Frågan måste ställas, till exempel, om hur vi definierar »ekonomin» och vilket arbete vi bedömer vara »produktivt» och »värdeskapande». Att begränsa »ekonomin» till marknadsarbete och att placera varuproduktion högre än tjänste- och vårdarbete som de främsta drivkrafterna för värde och produktivitet är helt och hållet en ekonomisk artonhundratalsfiktion som vi helst borde lämna bakom oss, något som genusforskare betonat en viss tid nu. Och fastän man allmänt nickar på huvudet och är överens när det påstås att marknadsproduktion och social reproduktion är sammanlänkade och oskiljbara, så lägger inte den nya forskningen om kapitalismens historia särskilt stor vikt vid hushållsekonomin och hur kapitalismen skulle kollapsa utan den. Som den politiska teoretikern Nancy Fraser påminner oss vet vi fortfarande mycket lite om den sociala reproduktionens *historia*, de förändringar i arbete och arbetsorganisation som skedde inom hushållet, och hur dessa förändringar samverkade med olika stadier av kapitalistisk utveckling.

Samtidigt behöver vi göra mer än att integrera social reproduktion och hushåll i våra teorier om kapitalism och ekonomi – hur betydelsefullt det än är. Liksom C Wright Mills tror jag att en av de största utmaningarna för samhällsvetenskapen är att förstå hur det biografiska och det sociala är

---

»VI BEHÖVER EN MER INTIM ARBETARHISTORIA, EN SOM ÄR MER UPPMÄRKSAM PÅ KÄNSLOR OCH PÅ ARBETARES 'INRE LIV' OCH DERAS RÖRELSE.»

länkade, hur mikro och makro fungerar tillsammans. Arbetarhistoria har alltid varit bättre på att se till det sociala än till självet. Det är dags nu att korrigera den obalansen. Vi behöver en mer intim arbetarhistoria, en som är mer uppmärksam på känslor och på arbetares »inre liv» och deras rörelser.

Och vilken teori ska vi luta oss emot för att skriva om jaget? Ska vi fortsätta att anamma våra nedärvda antaganden om den rationella människan och om ekonomiskt egenintresse som främsta drivkraft? Är vår skamfylade men ännu gångbara käpphäst till förklaring att allt är »falskt medvetande» fortfarande användbar? Hur kan vi förklara lockelsen till högerpolitik?

Nu har vi institut för studier kring känslor i Storbritannien, Australien, Tyskland och annorstädes och en blomstrande litteratur om känslor från många discipliner, däribland naturvetenskap, psykologi, sociologi, antropologi och historia. Sociologen Arlie Hochschilds begrepp emotionellt arbete är kanske mest bekant för arbetarhistoriker, men den »affektiva vändningen» har skapat rika historiska undersökningar av de emotionella regler som styrt tidigare generationers expressiva liv såväl som fascinerande nya studier av hur individer och sociala grupper anpassade sig efter, kanaliserade och inte ville kännas vid sådana normer. Där finns ett snabbt växande fält av studier om politik och känslor och emotionella kulturer hos gräsrotter och populistiska rörelser. Arbetarhistoria har emellertid hållit dessa ämnen på avstånd. Det är dags för oss att tänka om.

Vi gör våra studieobjekt en otjänst genom att inte ta hänsyn till deras känsloliv. Som Lucien Febvre sade så borde vår uppgift vara att »återupprätta hela den fysiska, intellektuella och moraliska världen» hos dem som befolkar våra texter.⁵ Dessutom, vår förståelse av sociala rörelser, av varför människor samlas och vad de hoppas uppnå, kan inte vila enbart på *ekonomistiska* förklaringar. Som Arlie Hochschild hävdar i sin nya bok från 2016 om Teaparty-rörelsen, *Strangers in Their Own Land: Anger and Mourning on the American Right*, folk agerade i sitt *emotionella* egenintresse, inte enbart i sitt ekonomiska egenintresse.

Naturligtvis är brödfödan viktig – och ekonomisk trygghet och frihet från fattigdom är grundläggande mänskliga behov – men grundläggande är också önskan om erkännande, värdighet, social inkludering och respekt. Dessa mål var centrala för civil rights-rörelserna, för kvinnorörelserna och för rörelserna för sexuell frihet. Arbetarrörelser har också en lång historia av kamp för erkännandet av hela människan och av arbetares, liksom andra klassers, rätt till politisk inkludering och respekt i samhället.

Men vad får människor till att agera kollektivt för att nå sådana mål? Vilka känslor har sociala rörelser? Vilka känslor borde de ha? Vrede är ofta den första känsla som nämns som en förutsättning för revolt: den signalerar skada, en känsla av orättvisa, ett erkännande att man själv inte skapat sin känsla av ofrihet. Ändå varnar filosofen Martha Nussbaum, i sin bok från 2016, *Anger and Forgiveness*, och helt riktigt, för rörelser där vrede dominerar allt annat. Vrede, hävdar hon, och önskan om ge igen måste till slut lämnas därhän, ersättas med en vilja att skapa ett politiskt program och en uppsättning politiska institutioner som kan förhindra framtida skada och trygga allmänhetens bästa.

Vi lever i dag i en värld där människor känner sig sårade, arga, kränkta och rädda. Och många känner så även om de inte berövats något materiellt. Om vi ska ha en bred majoritetsrörelse till vänster, inte till höger, behöver vi komma underfund med hur vi ska läka människors psykiska sår och hur vi ska göra människor mindre arga, mindre hämndlystna och mindre villiga att avhumanisera sin fiende. Vi kommer att behöva människor och rörelser som är mer empatiska, mer förlåtande och mer inställda på att skapa fram-

tidens institutioner än att få den kortsiktiga tillfredsställelsen att skada dem som de upplever sig ha blivit skadade av.

Många tidigare sociala rörelser visste detta: de tog upp psykiska skador och förluster lika väl som materiella förluster. Martin Luther King, Mahatma Gandhi och Nelson Mandela visste detta. Och det gör också många av dagens nya arbetarrörelser: Indiens Self-Employed Women's Association, de nya vårdarbetarrörelserna runt om i världen och många andra. De utövar en »arbetarrörelse för hela människan» med blick för hela vidden av mänsklig känsla och medvetenhet. Det är upp till oss att skriva en arbetarhistoria om »hela människan».

Översättning: Ingalill Söderqvist

Textgranskning: Göran Salmonsson

Referenser: Nya rörelser, nya paradigmer

1 Mutualism utgår ifrån att arbetarklassens frigörelse måste ge full tillgång till arbetets mervärde, full självbestämmanderätt över sitt arbete och att stora organisationer styrs av ekonomisk demokrati och medbestämmanderätt.

2 James Docherty & Sjaak van der Velden, *Historical Dictionary of Organized Labor*. 3 Ed. Lanhan, MD, 2012, särsk. s. 10, 18–19.

3 Det är viktigt att påminna sig att jag bara talar om de 58 procent av de röstberättigade amerikanska väljarna som faktiskt utövade sin medborgerliga rätt. Ungefär 90 miljoner amerikaner, 42 procent av de röstberättigade, röstade inte.

4 För vidare läsning, Dorothy Sue Cobble, »More Intimate Unions», Eileen Boris & Rhacel Parreñas, utg., *Intimate Labors: Cultures, Technologies, and the Politics of Care* Stanford, CA, 2010, s. 280–295.

5 Lucien Febvre, »Sensibility and History: The Emotional Life of the Past», Peter Burke, utg., *A New Kind of History* London, 1973, s. 12–26.